

**Анотація на вибіркoву навчальну дисципліну
«Соціальна робота з постраждалими від катастроф і надзвичайних
ситуацій»**

Рівень вищої освіти - *перший (бакалаврський) рівень вищої освіти*

Кількість кредитів - 5

Компонент освітньої програми: *вибіркoвий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Мойсеюк Василь Петрович, кандидат педагогічних наук,
e-mail: moyseuk02@gmail.com

Опис дисципліни

1. Актуальність курсу.

Світовий та вітчизняний досвід подолання наслідків надзвичайних ситуацій свідчить про вагомую роль соціальної, психологічної допомоги постраждалим від катастроф, військових конфліктів, надзвичайних ситуацій. Тому знання основних психічних реакцій людини на травматичні події та особливості надання першої психологічної допомоги є важливою умовою професійної культури майбутнього фахівця, складовою його професійної компетентності. Курс «Соціальна робота з постраждалими від катастроф і надзвичайних ситуацій» спрямований на формування професійних знань про закономірності функціонування психіки та життєдіяльності особи у зоні граничних можливостей в умовах екстремальних і надзвичайних ситуацій. Засвоєння студентами теоретичних засад, понятійно-термінологічного апарату дисципліни, фахових компетентностей уможливить їх активну професійну діяльність в умовах надзвичайних ситуацій та сприятиме працевлаштуванню в організаціях, метою яких є подолання наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру.

2. Мета вивчення курсу «Соціальна робота з постраждалими від катастроф і надзвичайних ситуацій» - підготовка майбутніх соціальних працівників до практичної роботи в системі психічного здоров'я та психосоціальної підтримки з посилення адаптивних можливостей у людей, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій, а також зміцнення резилієнс малих груп та місцевих громад.

3. Завдання курсу: ознайомити з основними підходами та стратегіями роботи в умовах надзвичайних ситуацій; розглянути поняття «резилієнс» на індивідуальному (персональному) та груповому рівнях, а також на рівні громади; ознайомити з базовими принципами психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайних ситуацій та відповідними стратегіями та інтервенціями з урахуванням потреб і ресурсів клієнтів; розвинути навички

застосування принципів психосоціальної підтримки та базових підходів у роботі з постраждалими внаслідок катастроф та надзвичайних ситуацій.

4. Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Тема 1. Вплив надзвичайних ситуацій на людину, родину, громаду. Підходи та стратегії роботи в умовах надзвичайних ситуацій.

Тема 2. Інтервенції з психічного здоров'я та соціальної підтримки на рівні людини, родини та місцевої громади.

Тема 3. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій.

Тема 4. Особливості дослідження психогеній в умовах екстремальних та надзвичайних ситуацій

Тема 5. Особливості психосоціальної допомоги різним верствам населення.

Тема 6. Надання базових послуг та відновлення безпеки.

Тема 7. Підтримка громади і сім'ї.

Тема 8. Цільова неспеціалізована підтримка.

Тема 9. Спеціалізовані послуги та інтервенції у сфері психічного здоров'я особистості та громади.

Тема 10. Перенаправлення клієнтів у роботі соціального працівника.

Тема 11. Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в громаді.

Тема 12. Підходи у роботі з психогенними реакціями, що виникають в екстремальних умовах стихійного лиха, катастрофах.

5. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати і вміти:

Знати:

- поняття надзвичайної ситуації;
- основні підходи та стратегії роботи в надзвичайних ситуаціях;
- поняття «резілієнс», історія його розвитку та підходи до вивчення резілієнса;
- класифікація екстремальних ситуацій та основні принципи психосоціальної підтримки;
- класифікація психогенних станів, основні ознаки психологічних криз;
- методи дослідження психогеній;
- поняття психологічної безпеки та базові потреби;
- форми соціальної роботи з підтримки громади та сім'ї;
- етичні правила соціальної роботи
- підходи у роботі з психогенними реакціями.

Вміти:

- визначати стратегії та підходи соціальної роботи, які доцільно застосовувати на різних етапах надзвичайних ситуацій;
- аналізувати та визначати ресурси резилієнс на рівні людини, родини, організації, громади в умовах надзвичайних ситуацій;
- здійснювати інтервенції з відновлення базової безпеки та захисту прав, інтервенції з відновлення сімейних стосунків та мобілізації громади;
- перенаправляти клієнтів згідно з базовими положеннями, механізмом та формою перенаправлення;
- формувати вміння, необхідні для організації та планування корекційних занять з людьми, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій;
- застосовувати методики психотерапевтичного впливу;
- формувати вміння проводити корекційну роботу з різними категоріями людей, що мають проблеми адаптації в соціумі внаслідок надзвичайних ситуацій;
- формувати вміння впровадження спеціальних технологій та соціальної корекції в професійну діяльність особистості та діяльність установ соціальної сфери.

6. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

7. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи

знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

8. ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Безпека існування людини в навколишньому середовищі. Модуль 1. Цивільний захист. Навч.-метод. посіб. для студ. пед. закл. вищ. освіти / С. В. Бережна, М. В. Васильєва, В. О. Микитюк, С. О. Микитюк. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2021. 184с.
2. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації: [пер. з англ.] / Міжвідомчий постійний комітет. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с.
3. Килівник А.М. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Соціальна робота з постраждалими від катастроф і надзвичайних ситуацій» (для студентів з галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота). Вінниця, 2019. 34 с.
4. Медицина катастроф. Військова медицина: рек. анотований бібліогр. покажч. / уклад.: Н. Б. Гавриш, В. В. Хівренко, І. М. Лазоренко, Л. М. Драган. Х., 2018. 36с.
5. Методологічні основи соціального захисту вразливих категорій населення: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. Навчальний посібник для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 231 «Соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. Т.П. Руденко. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 53с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/25439>.
6. Острова О.О. Перспективи розвитку соціальної роботи в сучасних реаліях України. Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку: [Текст]. Матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції 28 квітня 2016. Дніпропетровськ, 2016. 147 с.
7. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: Навч.-метод. посіб. / Н. Гусак, В. Чернобровкіна, В.Чернобровкін, А. Максименко, С. Богданов, О. Бойко; за заг. ред. Н.Гусак; Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: НУКМА, 2017. 92 с.
8. Семигіна Т. В. Соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб / Семигіна Т. В., Гусак Н. Є., Трухан С. О. // Український соціум. 2015. № 2. С. 65-72.
9. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К.: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
10. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту: Навч. Посібник / Андрєєнкова В.Л., Бандурка І.О., Бочкар Н.П., Виходцева О.А., Врицях Т.В. та ін. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2015. 176 с.

11. International Federation of Social Workers (IFSW). URL: <https://www.ifsw.org/>
12. Lena Dominelli. Social Work Practice During Times of Disaster. A Transformative Green Social Work Model for Theory, Education and Practice in Disaster Interventions. 2023. URL: <https://www.routledge.com/Social-Work-Practice-During-Timesof-DisasterTransformativeGreenSocial/Dominelli/p/book/97803676164>
13. Lytovchenko O. V., Lytovchenko O. V. Social work in the condition of war: European values, Ukrainian experience, international support. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Спецвипуск. Том 2. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 17-22. URL: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2.022>. спец.2.03

Допоміжна література

1. Державний стандарт соціальної послуги кризового та екстреного втручання від 01.07.2016 р. № 716. URL: <https://zakon.rada.ua/laws/show/z0990-16#Text>
2. Картування послуг для груп, вразливих до інфікування ВІЛ, у п'яти областях України: Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Одеській та Чернігівській/ О. Дорошенко, Н. Калягіна, К. Паркер, І. Шваб. URL: <http://respond.pactukraine.org.ua/file/29u.pdf>
3. Картування послуг для груп, вразливих до інфікування ВІЛ, у п'яти областях України: Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Одеській та Чернігівській / О. Дорошенко, Н. Калягіна, К. Паркер, І. Шваб. Київ. РАСТ, 2014. 120 с.
4. Кейс-менеджмент внутрішньо переміщених осіб : метод. рек. / авт.-упоряд. Гусак Н. Є. Київ. [б. в.], 2015. 62 с.
5. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги переміщеним особам / [за заг. ред. О. Л. Іванової ; упоряд.: І. Я. Пінчук, О. О. Хаустова, Н. М. Степанова, А. В. Чайка, А. О. Пінчук]. Київ: [б. в.], 2014. 44 с.
6. Шклярська О. Психологічна пружність – запорука виживання під час війни URL: http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=3373
7. Margaret Alston, Tricia Hazeleger, Desley Hargreaves. Social Work and Disasters. A Handbook for Practice. London, 2019. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315109138>
8. Out of the Shadows. The Role of Social Workers in Disasters. Edited by Angie Bartoli, Maris Stratulis and Rebekah Pierre. 2022. Out of the Shadows. Your Reviews on this book. URL: <https://www.criticalpublishin.com/out-of-the-shadows>

